

Haperend co-management in de binnenvisserij

Tekst: Max van Oers

Fotografie: Sportvisserij Nederland

Het Beleidsbesluit Binnenvisserij is sinds 1999 van kracht. Kern van dit beleid is dat sport- en beroepsvissers gezamenlijk vorm moeten geven aan het visserijbeheer op het water waar ze het visrecht van huren. De sector krijgt daarmee de verantwoordelijkheid voor de invulling van de door de overheid uiteengezette kaders voor het visstandbeheer. Deze manier van sturen wordt ook wel co-management genoemd. In het kader van een afstudeerscriptie onderzocht Max van Oers de factoren die bepalend zijn voor een succesvol co-management in het visserijbeheer.

Het Beleidsbesluit Binnenvisserij verplicht visrechthebbenden op de rijkswateren samen te werken in visstandbeheercommissies, afgekort als VBC's. De meeste regionale waterbeheerders hebben dit beleid overgenomen. Belangrijkste taak van deze VBC's is het ontwikkelen en uitvoeren van een gemeenschappelijk visserijbeheer. Dit beheer dient in lijn te liggen met nationale en internationale kaders van water- en natuurbeleid.

Stroeve samenwerking

Voor de meeste rijks- en regionale wateren zijn VBC's ingesteld en trachten sport- en beroepsvissers gezamenlijk vorm te geven aan het visserijbeheer. Bij voorkeur wordt binnen VBC-verband samengewerkt met waterbeheerders. Hoewel de partijen samen aan tafel zitten, verloopt de samenwerking tussen sport- en beroepsvisserij vaak stroef. Van een succesvol co-management in het visserijbeheer is derhalve nog geen sprake. Op grond van diepte-interviews met leden van VBC's is getracht een beeld te krijgen van de oorzaken die hieraan ten grondslag liggen. In het verlengde hiervan wordt beschreven hoe de samenwerking binnen de visserij kan worden verbeterd. Gekozen is voor respectievelijk de VBC Friesland, Randmeren en Volkerak-Zoommeer. Wat betreft samenstelling, ervaring met visserijbeheer en belangen vormen deze drie een representatief beeld van de huidige VBC-situatie.

Faalfactoren

Het gebrek aan samenwerking wordt door de geïnterviewde VBC-leden als een belangrijke faalfactor voor het functioneren van VBC's gezien. Er zijn diverse redenen aan te wijzen waarom de samenwerking binnen VBC's te wensen overlaat en het produceren van concrete zaken als visplannen achterblijven bij de verwachting.

Speerpunt van een VBC is het streven naar een duurzame visserij

Opvallend is dat de afwezigheid van een gemeenschappelijke probleemperceptie als één van de belangrijkste faalfactoren wordt beschouwd. Hierdoor wordt het al bestaande gebrek aan vertrouwen tussen sport en beroep nog verder vergroot.

Ook onvoldoende betrokkenheid van water- en natuurbeheerders bij VBC's wordt vaak als knelpunt beschouwd. De visrechthebbenden zijn voor de realisatie van hun doelen direct afhankelijk van water- en terreinbeherende instanties. In VBC's waar deze partijen wel participeren, blijken ze ook vaak als bruggenbouwer tussen sport- en beroepsvisserij te fungeren.

Verder wordt de afwezigheid in VBC's van particuliere

huurders en eigenaren van visrecht genoemd. Deze visrechthebbenden zijn nog niet verplicht deel te nemen in de VBC en hoeven zich daarom niet te conformeren aan het door de VBC voorgestane beleid. Dit is een doorn in het oog van leden van VBC's, die veel tijd en energie steken in het beheer van 'hun' viswater.

Daarnaast speelt ook het gebrek aan specifieke kennis en vaardigheden bij de individuele leden van VBC's een rol. Naast puur inhoudelijke kennis gaat het hier bijvoorbeeld ook om vergadertechnieken.

Voetangels en klemmen

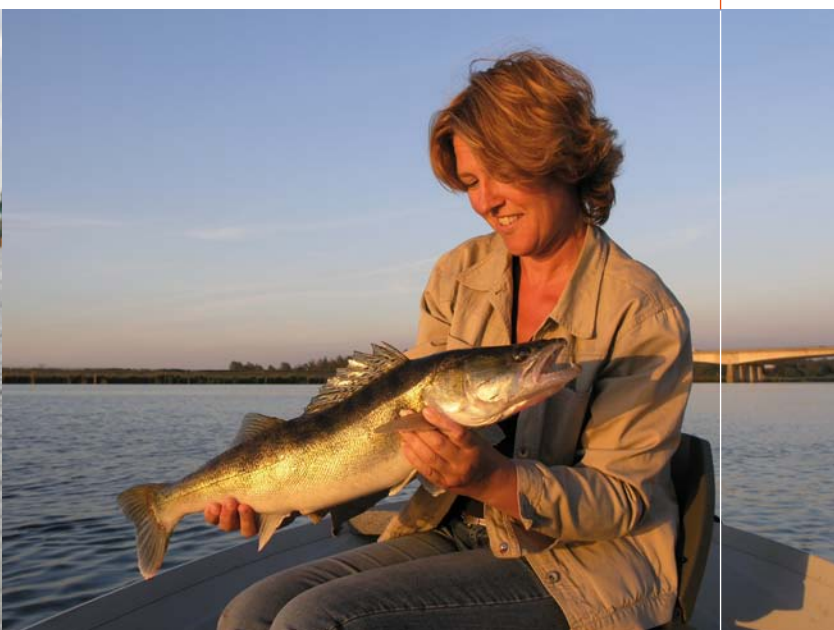
Naast de samenwerking binnen de VBC liggen er wat betreft het co-management zelf ook diverse voetangels en klemmen. De overheid mag dan wel streven naar een sector die zelfstandig invulling kan geven aan het binnenvisserijbeleid, maar zij dient daarbij wel duidelijke en praktische kaders aan te geven en waar nodig

ondersteund. In het verlengde hiervan wordt met name vanuit de beroepsvisserij het verdwijnen van de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij als onafhankelijke adviseur en begeleider op het gebied van VBC-activiteiten genoemd.

Verder wordt een gebrek aan ondersteunende wet- en regelgeving geconstateerd. Criteria voor visplannen ontbreken en ook bestaat er onduidelijkheid over de wettelijke verantwoordelijkheid van VBC's.

De uitvoerbaarheid van het binnenvisserijbeleid wordt ook beperkt door het ontbreken van duidelijke doelstellingen. De gestelde doelen in het beleidsbesluit zijn abstract en voor meerdere uitleg vatbaar. Dit leidt tot onnodige discussies binnen de VBC's, zo blijkt uit de interviews.

Tenslotte constateren de deelnemers aan het onderzoek onduidelijkheden met betrekking tot afstemming van het Beleidsbesluit Binnenvisserij met de

Veel kleine of... ...of minder grote snoekbaars is een kwestie van onderhandelen

ondersteuning te verlenen. Tot nu toe gebeurt dit onvoldoende. Uit het onderzoek komen de volgende knelpunten naar voren.

Met betrekking tot het aspect handhaving van beleid leven er nog steeds veel vragen over de effectieve handhaving van VBC-afspraken. Hoewel er binnen een groeiend aantal VBC's wordt gewerkt aan een systeem van effectieve handhaving, ontbreekt een duidelijk juridisch kader en zijn de financiële middelen voor handhaving erg beperkt.

Het wegvallen van de Subsidieregeling Beroep en Sportvisserij wordt ook als een probleem ervaren. Veel VBC-activiteiten werden in het verleden via deze regeling

Kaderrichtlijn Water respectievelijk de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Op weg naar een succesvol co-management

Een goede samenwerking tussen de partijen die deelnemen in een VBC is noodzakelijk voor de succesvolle uitvoering van het Binnenvisserijbeleid. Kijkend naar de hierboven geschetste problemen, vormt een succesvol co-management de basis voor een breed gedragen en uitvoerbaar visserijbeheer. Zowel de samenwerking binnen VBC's als de uitvoerbaarheid van het binnenvisserijbeleid dienen daarom te worden verbeterd.

Vast staat dat werken binnen een VBC speciale vaardig-

beleid en politiek

heden vergt. De koepelorganisaties van zowel de sport- als beroepvisserij dienen daarom cursussen te ontwikkelen voor het werken in VBC-verband. Naast het trainen van communicatieve vaardigheden dient de nadruk te liggen op het bemonsteren van visstanden. Naast ondersteuning in de vorm van cursussen is er daarbij behoefte aan een overkoepelend platform voor VBC's dat de rol van kenniscentrum en helpdesk op zich kan nemen.

Momenteel is het werk van de VBC te vrijblijvend. Het deelnemen aan VBC's dient te worden vastgelegd in de Visserijwet. Hiermee wordt iedere visrechthebbende verplicht deel te nemen in een VBC en wordt het probleem van de versnipperde visrechten effectief aangepakt. Ook krijgen VBC's hierdoor een sterkere juridische basis waardoor overtreders effectiever kunnen worden aangepakt. In lijn hiermee dienen de taken en verantwoordelijkheden veel explicieter dan tot nu toe het geval is te worden vastgelegd.

Registratie van vangsten wordt beschouwd als een belangrijke taak van VBC's. Sportvisserij Nederland dient te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om een landelijk systeem van hengeltangregistratie op te zetten. Hengeltanggegevens kunnen worden gebruikt voor het waarnemen van veranderingen in de visstand.

Tenslotte dient het Ministerie van LNV vanuit haar eindverantwoordelijkheid voor het visserijbeheer voldoende middelen vrij te maken voor het effectief functioneren van VBC's.

Visstandbeheer of visserijbeheer?

De begrippen visstandbeheer en visserijbeheer worden vaak door elkaar gebruikt. Formeel beschouwd is visstandbeheer gericht op het bereiken van een bepaalde visstand waarbij de noodzakelijk geachte maatregelen voor een belangrijk deel gericht zijn op beheer van de leefomgeving van vissen. Visstandbeheer is onderdeel van het waterbeheer. Visserijbeheer is gericht op het optimaliseren van de visserij. Hieronder vallen het onttrekken en uitzetten van vis, het uitvoeren van visserijkundig onderzoek en het stellen van regels ten aanzien van de visserij. Visserijbeheer valt onder de verantwoordelijkheid van de visrechthebbende.

Over de auteur

Max van Oers is afgestudeerd aan de Universiteit Utrecht bij de Vakgroep Milieumaatschappijwetenschappen. Het bovenstaande artikel is een samenvatting van zijn afstudeerscriptie 'Tussen Hengel en Zegen.' Dit rapport is voor €12,50 verkrijgbaar bij Sportvisserij Nederland.

Visserijkundig onderzoek is onderdeel van het visserijbeheer

De partijen zitten samen aan tafel

Ook zorg voor niet-bevisbare soorten

